

NOTISER

Anders Gustavsson: *The folk-life artist Carl Gustaf Bernhardson. Portrayer of coastal life and coastal women in workday and feast day.* Novus forlag, Oslo 2011. 56 s., ill. ISBN 978-82-7099-634-6.

I Rig (3/2006) presenterade etnologen Anders Gustavsson den bohuslänske folklivsmålaren Carl Gustaf Bernhardson, som genom en uppmärksammad utställning på Göteborgs Historiska museum 1980 blev känd utanför en trängre krets.

Nu vill Anders Gustavsson presentera Bernhardson för en internationell publik i denna utmärkta lilla skrift där ett urval av Bernhardsons fint återgivna bilder i färg ges ut med engelsk text. Syftet är att lyfta fram de viktigaste dragen i målningarna och placera dem i deras sociala och kulturella sammanhang.

Bernhardson har i sina bilder visualiserat arbetet och livsförhållandena för Bohusläns kustbefolkning i gångna tider. Han hade som barn tillbringat åtskillig tid med att lyssna på äldre människors berättelser i fiskeläget Grundsund, på Skaftö, där han växte upp. Det var oftast kvinnorna han fick umgås med och lyssnade till eftersom männen var ute på fiske under hela sommarhalvåret.

Bilderna visar kanske därför ofta kvinnors sysslor: hur de tvättar, eller hur de sitter på en höjd med sina stickningar i väntan på att fiskebåtarna ska komma hem från Shetlandsöarna eller när de på postkontoret otåligt hoppas på brev från sina män till sjöss. Havet är ständigt närvarande, både som problem, i form av faror och olyckor och möjlighet i form av inkomstkälla.

Efter den uppmärksammade utställningen som hade lyft fram Bernhardsons livsverk samverkade kommuner och landsting i västra Sverige ekonomiskt för bildandet av ”Carl Gustaf Bernhardsons fond för etnologi och folklöre”. Samtidigt överfördes 526 av hans folklivsmålningar från Skaftö till Bohusläns museum i Uddevalla. De finns också att bese på internet under adressen www.bohusmus.se/samlingar. Carl Gustaf Bernhardson avled 1998 i en ålder av 83 år,

men minnet av honom lever kvar, nu även i denna skrift som ger ett insiktsfullt porträtt av konstnären och hans gärning.

Göran Hedlund, Lund

Petter Eklund: *Formsagor.* Carlsson Bokförlag, Stockholm 2011. 263 s., ill. ISBN 978-91-7331-382-7.

För omkring 100 år sedan föddes tanken på ”Skönhet för alla” hos Ellen Key och ”Vackrare vardagsvara” hos Gregor Paulsson. Deras tankar inspirerade många svenska formgivare efter andra världskriget och vid mitten av 1950-talet till att skapa något nytt, enklare och fräschare. De blommiga serviserna med guldkant i 58 delar fick stå kvar i skåpen när det nu kom nya hårdigare material, som gjorde att man t.ex. kunde ta formen direkt från ugnen eller grytan från spisen och ställa på matbordet.

Scandinavian design blev ett begrepp utomlands för sitt nytänkande i alla former och material.

Petter Eklund har gjort ett personligt urval av 23 svenska formgivare som han presenterar i *Formsagor* med en kort historik om liv och verk. Han inleder med Hertha Bengtsson och hennes numera klassiska Blå Eld och Koka samt hennes förhållande till de mäktiga porslinstillverkarna i Sverige innan kända tyska uppdragsgivare som Thomasfabrikerna, som tillverkade vardagsvaror för Rosenthal, hörde av sig. I Sverige fanns på den tiden flera stora framställare av porslin och keramik, bland dem Rörstrand, Gustavsberg, Upsala-Ekeby och Gefle. Där hade kända formgivare som Marianne Westman, Stig Lindberg och de något äldre Wilhelm Kåge och Arthur Percy också uppdrag eller fast anställning. Några har arbetat med hushållsporslin medan andra har formgivit prydnadsföremål i stengods eller keramik.

Wilhelm Kåge utarbetade en speciell kemisk teknik, Farstagods, efter Farstalandet på Värmdö där Gustavsberg ligger. Det var nämligen tack vare vinsterna som

Gustavsberg gjorde på sitt sanitetsporslin som Kåge kunde experimentera.

En formgivare som skiljer sig från de övriga i boken är textilkonstnären Astrid Sampe. Hon började som konstnärlig ledare på PUB och strax därefter på NK med uppgift att modernisera hemtextilier. Borås Wäveriaktiebolag hörde av sig om nya trycktekniker; man var trött på korsstygnbroderier och liknande och ville ha modernare mönster. Hon samarbetade med många

av de stora formgivarna och hade inredningsuppdrag för bl.a. Svenska Lloyd och olika offentliga miljöer som svenska ambassader och konsulat.

Formsagor är en behändig bok om man är intresserade av att få veta lite om våra stora formgivares bakgrund. Synd bara att alla illustrationerna är i svartvitt, men eftersom de flesta avbildade föremålen är välkända så ser man dem ändå framför sig.

Margareta Tellenbach, Bjärred